

Türkbilig

TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI

2013/25

Ankara <Bahar> 2013

Türk Bilig

TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI

ISSN : 1302-6011

Kuruluş Tarihi: 2000

Kurucusu / Founder

Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Doç. Dr. Bülent GÜL

YAYIN DANIŞMA KURULU / PUBLICATION BOARD OF OVERSEERS

Prof. Dr. Sema BARUTCU ÖZÖNDER [TÜRKİYE] • Prof. Dr. Chetin CUMAGULOV [KIRGIZİSTAN] • Prof. Dr. Nikolay İvanoviç EGOROV [ÇUVAŞİSTAN-RUSYA] • Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN [TÜRKİYE] • Prof. Dr. Shimin GENG [ÇİN] • Doç. Dr. G. Gonca GÖKALP ALPASLAN [TÜRKİYE] • Doç. Dr. Bülent GÜL [TÜRKİYE] • Prof. Dr. Şakir İBRAYEV [KAZAKİSTAN] • Prof. Dr. G. JORİGT [İÇ MOĞOLİSTAN-ÇİN] • Prof. Dr. Marek STACHOWSKI [POLONYA] • Prof. Dr. Dursun YILDIRIM [TÜRKİYE]

YAYIN HAKEM KURULU / BOARD OF REFEREES

Doç. Dr. Ferruh AĞCA • Prof. Dr. Şerif AKTAŞ • Doç. Dr. Nuray ALAGÖZLÜ • Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH • Prof. Dr. F. Sema BARUTCU-ÖZÖNDER • Doç. Dr. Bülent BAYRAM • Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY • Prof. Dr. Nalan BÜYÜKKANTARCIOĞLU • Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU • Prof. Dr. Çetin CUMAGULOV • Prof. Dr. Cem DİLÇİN • Prof. Dr. Abide DOĞAN • Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan DURMUŞ • Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN • Prof. Dr. Bilge ERCİLASUN • Doç. Dr. Ruhi ERSOY • Yrd. Doç. Dr. Genç Osman GEÇER • Doç. Dr. G. Gonca GÖKALP ALPASLAN • Yrd. Doç. Dr. Faruk GÖKÇE • Prof. Dr. İsmail GÖRKEM • Doç. Dr. Bülent GÜL • Prof. Dr. Şakir İBRAYEV • Prof. Dr. Ayşe KIRAN • Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR • Yrd. Doç. Dr. Serdar ODACI • Prof. Dr. Fatma ÖZKAN • Prof. Dr. İsa ÖZKAN • Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN • Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM • Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL • Doç. Dr. Mete TAŞLIOVA • Prof. Dr. Isenbike TOGAN • Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN • Prof. Dr. Alemdar YALÇIN • Doç. Dr. Paşa YAVUZARSLAN • Prof. Dr. Dursun YILDIRIM • Prof. Dr. Emine YILMAZ •

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Editör / Editor

Dursun YILDIRIM

Editör Yardımcıları / Assistants To Editor

Ferruh AĞCA • Mete TAŞLIOVA • Bülent BAYRAM • Oğuzhan DURMUŞ • Mehmet ÇERİBAŞ • Ali İLGIN • Sinan GÜZEL • Mikail CENGİZ • Haydar YALÇIN • Abdulkadir ATICI

Yayın Kurulu Başkanı / Chairman of Editorial Board

Bülent GÜL

Yayın Kurulu Üyeleri / Members of Editorial Board

Esra BİLGE • Gülnaz ÇETİNKAYA • Sibel HATİPOĞLU • Serdar ODACI • İsa SARI • Kadriye TÜRKAN

İngilizce Editörü

Doç. Dr. Nuray ALAGÖZLÜ

Kapak Tasarım: Mehmet Fidancı

İç Tasarım: Bülent Gül

*

Yayının Türü

Türk Bilig, hakemli uluslar arası süreli (altı aylık) yayındır.

Türk Bilig, Uluslar Arası Türkoloji Dergisidir.

**

Taranan İndeksler / Indexes

Türk Bilig, MLA (Modern Language Association) International Bibliography, EBSCO PUBLISHING, European Reference Index for the Humanities (ERIH), Ulrich's Periodicals Directory ve ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

***

Türk Bilig'de yayımlanan makaleler yayıncının yazılı izni olmadan tamamı veya bir kısmı herhangi bir yolla çoğaltılamaz. Yazıların fikri sorumluluğu ve imlâ tertibi yazarlarına aittir. Başka kaynaklardan alınmış tablo, resim ve benzeri şeylerin yazılarda kullanım sorumluluğu yazara aittir.

İLETİŞİM ADRESİ / INFORMATION ADDRESS

Doç. Dr. Bülent GÜL

Türk Bilig

Türkoloji Araştırmaları

H.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 06800 Beytepe/Ankara TÜRKİYE

web sayfası: <http://www.turkbilig.com>

e-posta: turkbilig@hacettepe.edu.tr / turkbilig@turkbilig.com

Türk Bilig, 2013/25 Öncü Basımevi'nde (Sor.Müd. Yusuf AVAN; Kazımkarabekir Cad. 85/2 İskitler/ANKARA, Tel: 3843120) basılmıştır.

Ankara <Bahar>2013

Türkbilig'ten Merhaba,

Türk bilim hayatına özgün bir araştırma ve inceleme dergisi kazandırmak üzere arkadaşlarımızla yola çıktık. İstiyorduk ki, özgün ve bilimsel ölçütlere dayalı ve bu anlayıştan ödün vermeyecek bir dergimiz olsun. Karşılıksız, gönüllü bir girişim idi. Kişisel desteklerin dışında, hiçbir maddî destek, hiçbir yardım, hiçbir takdir veya tenkid ülkemizin hiçbir kurum veya kuruluşundan görmedik. Ne arandık, ne sorulduk, ne de bu yaptığımız ne işe yarıyor diye soran oldu. Bu ülkenin, bilim ile uğraşan ve onun kültürünü bilimsel ölçütler içinde araştırıp incelemeye, açıklamaya çalışanlar ile münasebetini ve bulunduğu yeri gösterme gösterme açısından önemli bir göstergedir.

Fâtih Sultan Mehmed'i ve M.Kemâl Atatürk'ü büyük yapan bilime verdikleri değer idi.Doğu ve Batı dünyalarında bilimsel gerçeklikleri, hem Avrupalı ve hem de Asyalı bilim adamlarından tedarik eden Fâtih, zamanın ilimlerine hâkim bir âlim olarak uzun yüzyıllar ayakları üzerinde duracak bir imparatorluk aygıtı inşa etmeyi başarmıştır. Ancak, kendinden sonra gelenler bilime ve teknolojiye aynı ciddiyet içinde, aynı ilerleme ve arayış içinde devam etmedikleri; bilimsel dikkat ve tecessüsü, zihnî yaratıcılık faaliyetlerini yitirdikleri için, Fâtih'in arkada bıraktığı mirası yiyip bitirdikleri, yenilenme ihtiyacı duymadıkları ve dünyadaki bilimsel ve teknolojik değişimleri ve gelişmeleri dikkatle takip edecek zihnî donanıma sahip olmadıkları için koca bir imparatorluğu tarihin sahifeleri arasına gömmüşlerdir.

Türk milleti, M. Kemâl Atatürk ile, tekrar bilim hayatına, hakikatleri araştırarak ve sorunları çağdaş bilimsel ölçütler içinde ele alıp inceleyecek imkân ve kabiliyete kavuştu. Türk milleti değişmedi, Türk devleti değişmedi ama zihnî devrim ile, yeniden bilim hayatına dönüp çağın medeniyetini yakalama ve üstüne çıkma ülküsüne sarıldı. Bütün bunlarda değişen bir tek şey vardı: Tek irade yerine, Türk milletinin iradesini temsil edecek kişilerin oluşturacağı bir meclis, bir cumhuriyet rejimi iradesi. Bilimin, teknolojinin ve aydınlığın rehberlik edeceği bir rejim. Doğrunun ortaya çıkarılmasında bilim ve teknolojinin ehemmiyeti ve sorunların sağlam zeminlerde tartışılması. Kara propaganda ile değil, hakikatleri ifade ederek bilimsel yeterlilikleri kanıtlanmış veriler ile medeniyet yolunda ilerlemek yeni rejimin dayanakları olmuştur.

Bugün neredeyiz, dünyada yerimiz ve bulunduğumuz zemin ne vaziyete gelmiş ise, sebebi bilim ve teknolojiye, hakikatlere verdiğimiz değer ile ilişkilidir. Türk milleti, kendi temsilcilerini ne zamanki ceketiyile gelip ceketiyile gidecek temsilcilerini seçecek düzeye gelir, emin olunuz ki, o zaman bu ülkede bilim ve teknoloji, üretim zirve yapacak ve medeniyet ufkundan yeni bir güneş gibi doğma olanağı yaşanmış olacaktır.

Bu dergi, bu amaca dönük çalışmalara, bilimin ışığında bir çakıtaşı mertebesinde de olsa, küçük bir katkıda bulunmak üzere yola çıkmıştır. Çok şükür, bu amaca gönül veren arkadaşlarımızın gayreti ve özveri ile on dördüncü yılını idrak etme imkânı bulmuştur. Daha ne kadar yoluna devam edebilir, bilmiyorum. Kâbe'ye gitmeye niyet eden topal karınca gibi, gidebileceğimiz yere kadar yolumuzda devam etmeye çalışacağız.

Türkbilig'in bu sayıya erişmesinde maddi ve manevi destek veren herkese, değerli bilim adamlarına ve karşılıksız büyük bir özveri ile onu hazırlayıp sizlere erişmesini sağlayan Bülent Gül'e ve Türk milletine gönülden bağlı beyefendi G. Ahmetcan Asena'ya kalbî şükranlarımı arz ederim.

Türk milleti, tarihî yürüyüşünü, kimi zaman arızaları olsa da, ilerlemesini şüphesiz bilim ve teknoloji ışığında, ona dünya ölçeğinde ve ilerisine geçme süreçlerini yakaladıkça devam ettirecektir.Ne mutlu bu yolda gayret edenlere ve özveri ile çalışanlara. Çünkü onlar, herkesin mutlu ve huzur içinde yaşadığı yarının Türk ülkesini yeniden yaratacaklardır.

Gelecek sayılarda buluşmak umuduyla hoşça kalınız.

Dursun YILDIRIM
Editör

Türkbilgi Yayın İlkeleri

- ***Türkbilgi***, yılda iki kez yayınlanır.
  - ***Türkbilgi***, hakemli bir yayındır. ***Türkbilgi***'de yayınlanmak üzere gönderilen özgün makaleler, YAZI KURULU tarafından incelendikten sonra konunun uzmanı üç hakem tarafından değerlendirilir ve üç hakemin en az ikisinden olumlu rapor gelmesi halinde yayınlanır.
  - ***Türkbilgi***'e gönderilen yazılar daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Derginin yayın dili Türkçe'dir. Yayın ilkelerine uygun olmak koşuluyla yabancı bilim adamlarının yazıları, İngilizce, Almanca, Fransızca veya Rusça yazılmış olabilir. Ancak Türkçe-İngilizce başlık, özet ve anahtar sözcükler yazıya eklenmelidir. Yabancı dilde yazılmış yazılara derginin hacmine göre % 30 civarında yer verilir.
  - Yazılar, basılı üç kopya halinde ve disketiyle birlikte gönderilmelidir. Özel çeviri yazım işaretlerinin kullanıldığı yazılarda fontlar da (PC uyumlu) diskete yüklenmelidir.
  - Makalenin yazarı, adını, soyadını, görev yaptığı kurumu ve akademik unvanını tam ve açık olarak belirtmeli, kendisiyle doğrudan iletişim kurulabilecek açık adres, telefon numarası ve elektronik posta adresini vermelidir.
  - Yazıların başında kısa birer Türkçe ve İngilizce özet (en çok 100 sözcük) ile Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükler (en çok 10 sözcük) bulunmalıdır (İtalik olarak ve Times 9 punto ile yazılmalıdır).
  - Yazılar, Apple Mac Word 5.1 veya MS Word Windows 95 ve üstü programla, Times 10 puntoyla ve 1,5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Paragraf başlarında tab tuşu, paragraf aralarında enter tuşu kullanılmamalıdır.
  - Metin içinde göndermeler ad ve tarih ve/veya sayfa olarak parantez içinde belirtilmelidir. Örnek: (Tanpınar 1985) veya (Tanpınar 1985: 316). Üç satırdan az alıntılar satır arasında ve tırnak içinde, üç satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan birer santimetre içeride, blok halinde, 9 puntoyla, tek satır aralığıyla verilmelidir.
  - Dipnotlar sayfa altında, numaralandırılarak verilmeli ve sadece açıklamalar için kullanılmalıdır.
  - Makalenin sonunda yer alacak kaynakçada kitaplar (***koyu ve italik***) ve makaleler (dergi adı ***koyu***, cilt Romen rakamıyla, sayı, üst üste iki nokta, sayfa numaraları) alfabetik sırayla ve şu düzenle verilmelidir:

ELÇİN, Şükrü, (1998), "Yeşil Abdal'ın Bir Şiiri", ***Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı***, (Ed. M. Özarslan-Ö.Çobanoğlu), Ankara: Feryal Matbaacılık, 216-231.

STOELTJE, J. Beverly, (1983), "Festival in America", ***Handbook of American Folklore***, (ed R. M. Dorson.), Bloomington: Indiana University Press, 239-246.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, (1985), ***XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi***, İstanbul: Çağlayan Basımevi.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, (1952), "Milli Destan ve Folklor", ***Türk Folklor Araştırmaları***, II, 33: 513-514.

WELLEK, R. ve A. WARREN, (1982), ***Yazın Kuramı***, (Çeviren: Y. Salman ve S. Karantay), İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

WOOLF, Virginia, (1986), "Kitap Nasıl Okunmalı?", (Çeviren: Kemal Atakay), ***Adam Sanat***, 4: 5-14.
- Bir yazarın birden fazla yayını kaynak gösterildiği takdirde yayımlar tarih sırasıyla, aynı yazarın aynı yıldaki yayınları ise (1985a), (1985b) şeklinde harf sırasıyla verilmelidir.
  - Tezlerin hangi üniversitede yapıldığı ve hangi akademik dereceye (yüksek lisans/doktora...) yönelik olduğu belirtilmelidir.
  - Yukarıda belirlenen yazım koşullarına uygun olmayan yazılar değerlendirmeye **kesinlikle alınmayacaktır.**

Submission Guidelines for Türkbilig

- ***Türkbilig*** is published twice a year.
- ***Türkbilig*** is a refereed publication. After original manuscripts are examined by Executive Board, they are peer-reviewed by three referees. They are published if two of three referees send affirmative report. The authors bear the full responsibility for their articles.
- Manuscripts must be originally sent to the board, and no other places for publication or evaluation. The publication language of the issue is Turkish. In condition suited to submission guidelines of ***Türkbilig***, foreign authors' manuscripts, which can be in English, German, French or Russian, are published in proportion 30% of issue. The manuscripts must have title, abstract and also keywords both Turkish-English.
- Manuscripts must be sent as three printed copies along with the disk. If any special fonts (suitable for PC) are used in manuscripts, they must be in the disk.
- The authors' names, last names and academic positions should be written. In addition, the full postal address, fax, telephone numbers and e-mail addresses of the author(s) who will check proofs and receive correspondence and offprint should also be included.
- Summaries must be in Turkish and English, should not exceed 100 words and key words may not exceed 5 (5 words for Turkish; 5 words for English) words at the beginning of the manuscripts. Latin words must be in Times 9 point and italic.
- Manuscripts must be written in Mac Word 5,1 or Ms Word Windows 95 or further versions (Pc compatible) with Times 10 point with 1,5 line spaced. Tab and enter key **must not be used** for paragraphs.
- Texts must follow in-text footnote system. In parenthesis in the text, author's name, date of publication, and page number is given. If a source is cited many times, parentheses are given instead of "ibid, idem, op. cit. etc." For example, (Tanpınar 1985) veya (Tanpınar 1985: 316). Quoted passages under three lines must given by quotation mark. If quoted passage is over three lines, they must be given 1 cm margins from left and right side of line as block with 9 point and odd line spaced.
- Additional information must be given on the same page as footnotes enumerated 1, 2, 3. Citations in them must follow the above guidelines.
- References must include only the cited sources and be given in alphabetical order. Books names must be written **bold** and *italic*. Articles must be written (name of journal is **bold**, volume in Roman number, issue number, colon and page numbers) as below:

ELÇİN, Şükrü, (1998), "Yeşil Abdal'ın Bir Şiiri", ***Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı***, (Ed. M. Özarslan-Ö.Çobanoğlu), Ankara: Feryal Matbaacılık, 216-231.

STOELTJE, J. Beverly, (1983), "Festival in America", ***Handbook of American Folklore***, (ed R. M. Dorson.), Bloomington: Indiana University Press, 239-246.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, (1985), ***XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi***, İstanbul: Çağlayan Basımevi.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, (1952), "Milli Destan ve Folklor", ***Türk Folklor Araştırmaları***, II, 33: 513-514.

WELLEK, R. ve A. WARREN, (1982), ***Yazın Kuramı***, (Çeviren: Y. Salman ve S. Karantay), İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

WOOLF, Virginia, (1986), "Kitap Nasıl Okunmalı?", (Çeviren: Kemal Atakay), ***Adam Sanat***, 4: 5-14.
- If more than one source of the same author is cited, they must be put in a chronological order from the oldest to the newest. Sources of the same years must be given letters "1985a, 1985b"
- The university and the academic degree (MA. or PH.) of academic thesis must be given.
- **Manuscripts not prepared based on the directions above will not be taken into consideration for publication in Türkbilig.**

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Türkbilig'den Merhaba / iii

Yazılar / Articles

Oğuzhan DURMUŞ

Türkiye Türkçesi “Olta” ile Çuvaşça “Vilta” Benzerliği Üzerine
On The Similarity of “Olta” (Fishhook) in Turkish and “Vilta” in Chuvash
1-18

İsa SARI

Dilde Yeniden Adlandırma İhtiyacı: Retronimler
Necessity for Renaming in Language: Retronyms
19-26

Mehdi REZAEİ

Avrasyatik Dil Teorisi Bağlamında Türkçe ve Farsça'nın Konumu
The Place of Persian and Turkish in the Eurasiatic Theory
27-38

Abdulkadir ATICI

Sungur Türkçesinin Sayı Sistemi Üzerine
Over The Number System of Sungur Turkish
39-54

Mehmet Uğur EKİNCİ

Franz Von Dombay'ın (1758-1810) Türkçe Atasözleri ve Deyimler Derlemesi
Franz von Dombay's (1758-1810) Compilation of Turkish Proverbs and Idioms
55-74

Soner AKPINAR

Tevfik Fikret'in Şiirlerinde “Titreme” İmgesi
The Image of Shivering in Tevfik Fikret's Poetry
75- 86

G. Gonca GÖKALP ALPASLAN

Çöken Boğaziçi Yazı Dizisinde Günlük Yaşam Kültürünün Yazınsal Yansıması
The Literary Reflection of ‘Culture of Daily Life’ in the Article Series called “Çöken Boğaziçi”
87- 102

Taylan AKAL

Türkçe Karmaşık Tümcce Yapısında Ne-Sözcüklerinin İncelenmesi
The Analysis of wh-words in Turkish complex sentence structure
103- 118

Çeviriler / Translations

Talat TEKİN

Çev.: Cihan ÇAKMAK

Tatarca ve Başkurtçada Labial (Dudak) Ünlü Değişiminin Tarihi Üzerine
119- 128

Peter ZIEME

Çev.: Aybüke Betül KIYMAZ

Eski Türkçe “Eş/Hanım” Kelimesi Üzerine Bazı Açıklamalar
129- 133

Marek STACHOWSKI

Çev.: Esra KAYIŞLI

Türkçe *dirsek* “Dirsek”, Yakutça *tübürges* “Diz” ve Bağlantılı Bazı Sözcükler
135- 142

Nicholas POPPE

Çev. Bülent HÜNERLİ

Altay Dillerinde ‘Konuk’ İçin (Kullanılan) Bazı Sözcükler Üzerine
143- 146

Robert UNDERHILL

Çev.: Duygu Özge DEMİR

Türkçe Sıfat-Fiiller
147- 158

Eleştiri ve Tanıtmalar / Reviews

Oğuzhan DURMUŞ

Bülent Bayram (2012), *Şuyın Hivetiri’nin Ulp Destanı (Çuvaş Kalevalası Üzerine Bir İnceleme)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 335s.
159- 162

Müberra SEYDİ ERTEK

Naile Hacızade (2012), *Bilişsel Dilbilim Açısından Duyguların Dili*, Çizgi Kitabevi, Konya, 214 s.
163- 165

Koray ÜSTÜN

Bilge Ercilasun (2013), *Türk Roman ve Hikâyesi Üzerine*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
167- 168